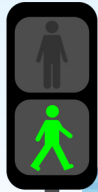

คู่มือการเรียนรู้
ระดับอนุบาล
ช่วงอายุ 3 - 6 ปี

หลักสูตรส่งเสริมความปลอดภัย
ในการใช้รถใช้ถนนสำหรับเด็กและเยาวชน

กรมการขนส่งทางบก

คำนำ

ปัญหาการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนน เป็นปัญหาที่สำคัญของประเทศไทย ซึ่งข้อมูลรายงานสถานการณ์ผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนของประเทศไทย จากกองป้องกันการบาดเจ็บ กรมควบคุมโรค (ข้อมูล 3 ฐาน) พบว่าตั้งแต่ พ.ศ. 2555 – พ.ศ. 2565 มีจำนวนผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนน 218,928 คน เฉลี่ยปีละ 21,893 คน โดยกลุ่มอายุที่มีการสูญเสียมากที่สุดเป็นกลุ่มเด็กและเยาวชน ที่มีอายุ 10 – 19 ปี ซึ่งมีการเสียชีวิตสูงมากถึง 28,465 คน มีเด็กและเยาวชนเสียชีวิตจากรถจักรยานยนต์มากกว่า 33,681 คน ซึ่งสาเหตุส่วนใหญ่เกิดจากการขับรถที่ไม่ผ่านการอบรมหรือการเรียนรู้ด้านการขับขี่ที่ปลอดภัย เช่น ทักษะด้านการประเมินสถานการณ์ การฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามกฎจราจร เป็นต้น ทั้งนี้ กลยุทธ์สำคัญที่หลายประเทศให้ความสำคัญและนำมาใช้งาน คือ การให้ความรู้และปลูกฝังด้านความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนนในกลุ่มเด็กและวัยรุ่น เพื่อสร้างการตระหนักรับรู้ ปลูกฝังด้านความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน ตั้งแต่ในวัยเยาว์ เพื่อการพัฒนาส่งเสริมองค์ประกอบด้าน “คน” อย่างยั่งยืนในความพยายามลดจำนวนผู้บาดเจ็บและผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนลง ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

กรมการขนส่งทางบก ได้ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าวและเล็งเห็นถึงความจำเป็นในการศึกษา พัฒนาการขยายการศึกษาแบบเปิด (Open Educational Resources: OER) ในการส่งเสริมความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนนสำหรับเด็กและเยาวชน โดยการศึกษาพัฒนารวบรวมสื่อการเรียนรู้ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์แบบเปิด (Open Courseware) ซึ่งประกอบด้วยหลักสูตร สื่อการสอน สื่อการเรียนรู้ ด้วยตนเอง รวมถึงกระบวนการประเมินผลการเรียนรู้ที่เหมาะสม เผยแพร่บนเว็บไซต์ที่ปลอดภัย เพื่อให้เกิดการเข้าถึงข้อมูลได้อย่างสะดวก รวดเร็ว สร้างความรู้ ความเข้าใจ เสริมสร้างทัศนคติด้านความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนนแก่เด็กและเยาวชนได้อย่างทั่วถึงเหมาะสมตามช่วงวัย อันจะเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้รถใช้ถนนที่นำไปสู่การสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยทางถนนอย่างยั่งยืน และยังเป็นการสร้างโอกาสในการเข้าถึงการเรียนรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนนให้เด็กและเยาวชน ผู้ปกครอง ครู นักการศึกษา สถานศึกษาต่างๆ และผู้ที่สนใจทั่วไปสามารถเข้าถึงได้อย่างมีประสิทธิภาพในทุกที่ทุกเวลา

สารบัญ

บทที่ 1 ปัจจัยเสี่ยงในการเกิดอุบัติเหตุ (คน รถ ถนน และสิ่งแวดล้อม)

- องค์ประกอบทางการจราจร ที่มีผลต่ออุบัติเหตุ 1
- ประเภทยานพาหนะที่ควรรู้จัก 2
- พื้นที่เสี่ยงบนท้องถนน 3
- ข้อจำกัดทางกายภาพของเด็ก 4

บทที่ 2 การใช้อุปกรณ์นิรภัยสำหรับเด็กเล็ก (คาร์ซีทและหมวกนิรภัย)

- ประโยชน์ของอุปกรณ์นิรภัย 5
- อุปกรณ์นิรภัยสำหรับเด็ก 7
- ทำความรู้จักคาร์ซีท (Car Seat) 9
- คาร์ซีท (Car Seat) มีกี่แบบ? 11
- การติดตั้งคาร์ซีท (Car Seat) 13
- อันตรายของการอุ้มเด็กนั่งบนตักขณะขับรถ 15
- ทำความรู้จักหมวกกันน็อก 17
- การใส่หมวกกันน็อก 19

บทที่ 3 การเข้าและออกจากรถอย่างปลอดภัย

- การเข้าและออกจากรถ 23
- เมื่อเด็กติดอยู่ในรถ ต้องทำอะไร? 25

บทที่ 4 การหลีกเลี่ยงการรบกวนคนขับ (Driver Distraction)

- การไม่รบกวนคนขับ 27

บทที่ 5 การข้ามถนนและการเดินเท้า

- การข้ามถนนอย่างปลอดภัย 29
- พื้นที่ปลอดภัยในการข้ามถนน 30
- เมื่อหยุดรถโดยสาร ต้องทำอะไร? 31
- การเดินเท้าอย่างปลอดภัย 32

บทที่ 6 กฎจราจรสำหรับเด็กและเยาวชน

- เรียนรู้สัญญาณไฟจราจร 33
- รู้จักสัญญาณไฟคนข้ามถนน 34
- เครื่องหมายจราจรใกล้โรงเรียน 35

หลักสูตรส่งเสริมความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน สำหรับเด็กและเยาวชน ระดับอนุบาล ช่วงอายุ 3-6 ปี

บทเรียนที่ 1

ปัจจัยเสี่ยงในการเกิดอุบัติเหตุ
(คน รถ ถนน และสภาพแวดล้อม)

เป้าหมาย

- มีความรู้เรื่องยานพาหนะที่อยู่บนท้องถนน
- เข้าใจสภาพแวดล้อม องค์ประกอบทางการจราจร เช่น ทางเท้า สัญญาณไฟจราจร ทางข้าม เป็นต้น

บทเรียนที่ 2

การใช้อุปกรณ์นิรภัยสำหรับเด็กเล็ก
(คาร์ซีทและหมวกนิรภัย)

เป้าหมาย

- มีความรู้ ความคุ้นเคยในการใช้อุปกรณ์นิรภัย
- มีทักษะการปฏิบัติตนเป็นผู้โดยสารอย่างปลอดภัย

บทเรียนที่ 3

การเข้าและออกจากรถอย่างปลอดภัย

เป้าหมาย

- เลือกใช้ประตูที่ปลอดภัยในการเข้าและออกจากรถ
- มีทักษะการเอาตัวรอด เมื่อติดอยู่ในรถเพียงลำพัง

บทเรียนที่ 4

การหลีกเลี่ยงการรบกวนคนขับ
(Driver Distraction)

เป้าหมาย

- โดยสารรถโดยไม่รบกวนผู้ขับรถ และเข้าใจว่า พฤติกรรมของตน มีผลต่อการเดินทางที่ปลอดภัย

บทเรียนที่ 5

การข้ามถนนและการเดินเท้า

เป้าหมาย

- เข้าใจหลักการ หยุด มอง ฟัง คิด ในการข้ามถนน
- ข้ามถนนในบริเวณที่ปลอดภัย มีผู้ใหญ่จับมือพาข้าม

บทเรียนที่ 6

กฎจราจรสำหรับเด็กและเยาวชน

เป้าหมาย

- มีความรู้ ความเข้าใจ อธิบายสัญญาณไฟจราจร และเครื่องหมายจราจรที่มักพบเจอในเขตโรงเรียนได้

บทที่
1

ปัจจัยเสี่ยงในการเกิดอุบัติเหตุ
(คน รถ ถนน และสิ่งแวดล้อม)

ปัจจัยเสี่ยงในการเกิดอุบัติเหตุ (คน รถ ถนน และสิ่งแวดล้อม)

องค์ประกอบทางการจราจร ที่มีผลต่ออุบัติเหตุ

คน

รถ

ถนน

สภาพแวดล้อม

ยานพาหนะที่ควรรู้จัก

รถจักรยาน

รถจักรยานยนต์

รถยนต์ส่วนบุคคล

รถโดยสารประจำทาง (รถเมล์)

รถบรรทุก

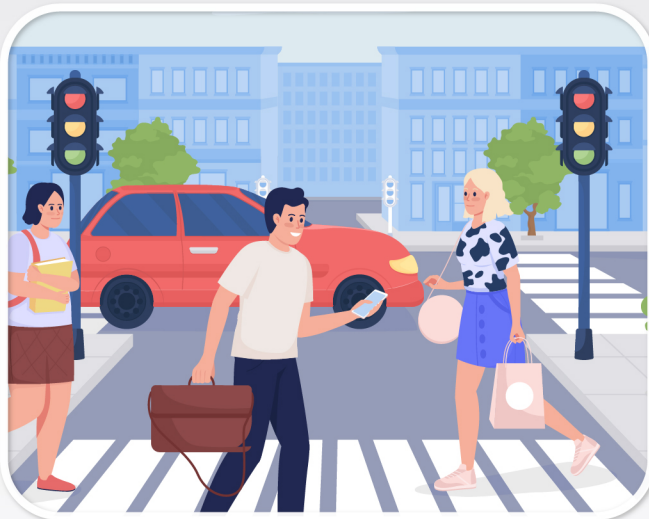

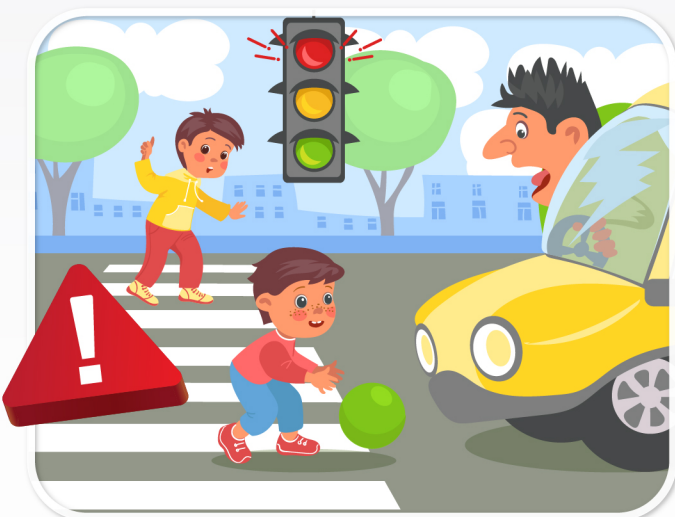
พื้นที่เสี่ยงบนท้องถนน

- ถนนที่ไม่มีทางเท้า (ฟุตบาท)
- ถนนที่มีรถเยอะ

- พื้นที่ชุมชนมีรถหนาแน่น
- บริเวณที่มีกิจกรรมข้างทาง

- มีการจอดรถ และ
เด็กเล่นอยู่ใกล้ถนน

ข้อจำกัดทางกายภาพของเด็ก

เด็กๆ ต้องระวัง

ร่างกายยังเติบโตไม่เต็มที่
รับรู้สิ่งรอบตัวได้ไม่ดีเท่าผู้ใหญ่

- **การฟัง** มีผลต่อการประเมินทิศทาง ระยะทางที่รถเคลื่อนที่มา

การมองเห็น เด็กมองเห็นได้ 1 ใน 3
ของผู้ใหญ่ จึงอาจมองไม่เห็นรถที่เข้ามา

“ต้องหันไปมอง เพื่อให้เห็นรถที่เข้ามา”

- **ร่างกายมีขนาดเล็ก** มีความสูงไม่มากจะถูกบดบัง ผู้จับรถมองเห็นได้ยาก

- **ร่างกายยังไม่แข็งแรง**
ทำให้บาดเจ็บรุนแรงได้ เมื่อเทียบกับผู้ใหญ่
เมื่อประสบอุบัติเหตุ

บทที่
2

การใช้อุปกรณ์นิรภัยสำหรับเด็กเล็ก

บทที่ 2

• การใช้อุปกรณ์นิรภัยสำหรับเด็ก (คาร์ซีทและหมวกนิรภัยสำหรับเด็กเล็ก)

ประโยชน์ของอุปกรณ์นิรภัย

ช่วยลดแรงกระแทก

ขณะเกิดอุบัติเหตุ

ลดความรุนแรงต่อการบาดเจ็บ
จากอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นขณะโดยสาร

ช่วยป้องกัน
ไม่ให้หลุดกระเด็นออกไปนอกตัวรถ

บทที่

2

• การใช้อุปกรณ์นิรภัยสำหรับเด็ก (คาร์ซีทและหมวกนิรภัยสำหรับเด็กเล็ก)

อุปกรณ์นิรภัยสำหรับเด็ก

เดินทางด้วยรถยนต์

นั่งคาร์ซีท (Car Seat)

พ่อ-แม่คาดเข็มขัดนิรภัย

เดินทางด้วยรถจักรยานยนต์

ใส่หมวกกันน็อก
ปรับสายรัดคาง

บทที่ 2

• การใช้อุปกรณ์นิรภัยสำหรับเด็ก (คาร์ซีทและหมวกนิรภัยสำหรับเด็กเล็ก)

ทำความรู้จักคาร์ซีท (Car Seat)

รองรับแรงกระแทก ไม่ให้รู้สึกตกใจ เมื่อรถเบรกกะทันหัน

ป้องกันการกระเด็นออกจากเบาะ หลุดออกนอกตัวรถในขณะเกิดอุบัติเหตุ ลดโอกาสบาดเจ็บสาหัสและลดการเสียชีวิต

จุดล็อกที่นั่งนิรภัย

ป้องกันการไม่ให้เลื่อนไหล
หรือหลุดออกขณะเกิดอุบัติเหตุ

สายคาด

หน้าที่เป็นเข็มขัดนิรภัย
(seat belt)

บทที่

2

• การใช้อุปกรณ์นิรภัยสำหรับเด็ก (คาร์ซีทและหมวกนิรภัยสำหรับเด็กเล็ก)

คาร์ซีท (Car Seat) มีกี่แบบ?

เลือกใช้ให้เหมาะสมกับช่วงอายุ
น้ำหนัก ส่วนสูง ขนาดของร่างกาย

เด็กแรกเกิดถึงอายุ 2 ปี

แบบติดตั้งหันหน้าไปทางด้านหลังรถ

(Rear-Facing Car Seat)

เด็กอายุ 2 ถึง 4 ปี

แบบติดตั้งหันหน้าไปทางด้านหน้ารถ

(Forward-Facing Car Seat)

เด็กอายุ 4 ถึง 12 ปี

แบบเสริม (Booster Seat)

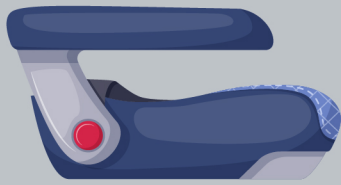
เหมาะสำหรับเด็กโต ใช้ร่วมกับเข็มขัดนิรภัย

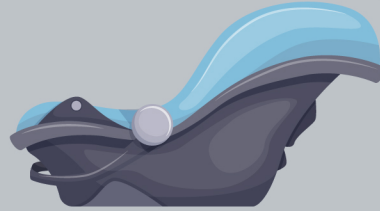

การติดตั้งคาร์ซีท (Car Seat)

Booster Seat

เบาะเสริมช่วยเสริมกันให้สูงขึ้น
จนสามารถใช้เข็มขัดนิรภัยได้

Rear-Facing Seat

แบบติดตั้งหันหน้าไปทางด้านหลังรถ

Forward facing seat

แบบติดตั้งหันหน้าไปทางด้านหน้ารถ

บทที่ 2

• การใช้อุปกรณ์นิรภัยสำหรับเด็ก (คาร์ซีทและหมวกนิรภัยสำหรับเด็กเล็ก)

อันตราย อุ้มเด็กนั่งบนตัก
ขณะขับรถ

หากเกิดอุบัติเหตุเด็กจะได้รับแรงกระแทกมหาศาล
ปะทะกับพวงมาลัยรถยนต์
หลุดจากมือพุ่งไปกระแทกโครงสร้างด้านหน้ารถ
อาจทะลุออกไปนอกตัวรถ **ซึ่งมีโอกาสเสียชีวิตสูง**

บทที่ 2

• การใช้อุปกรณ์นิรภัยสำหรับเด็ก (คาร์ซีทและหมวกนิรภัยสำหรับเด็กเล็ก)

ทำความรู้จักหมวกกันน็อก

ลดความเสี่ยง
ในการเสียชีวิต

ป้องกันศีรษะกระแทกพื้น

เมื่อเกิดอุบัติเหตุ

ช่วยลดความรุนแรง

ต่อการบาดเจ็บศีรษะและสมอง

*ป้องกันสมองบาดเจ็บ

การใส่หมวกกันน็อก

ขนาดพอดีกับศีรษะ
มีสายรัดคาง

ปรับสายรัดคางให้พอดี

ไม่ให้หมวกกั้นน็อกกระเด็นหลุด
ออกจากศีรษะ ขณะเกิดอุบัติเหตุ

บทที่ 2

• การใช้อุปกรณ์นิรภัยสำหรับเด็ก (คาร์ซีทและหมวกนิรภัยสำหรับเด็กเล็ก)

หมวกกันน็อกต้องใส่ตอนไหน?

ใส่หมวกกันน็อก
เมื่อเดินทางด้วยรถจักรยานยนต์
กับพ่อ-แม่ผู้ปกครอง

ใส่หมวกกันน็อก
เมื่อขี่จักรยาน

ใส่หมวกกันน็อก
เมื่อทำกิจกรรมผาดโผนกับเพื่อนๆ

บทที่
3

การเข้าและออกจากรถ
อย่างปลอดภัย

รถโรงเรียน

• การเข้าและออกจากรถอย่างปลอดภัย

การเข้าและออกจากรถ

ประตูที่ปลอดภัย (Safety Door)
คือ ประตูฝั่งที่ใกล้กับทางเท้า

ขึ้นรถ ต้องรอให้รถหยุดสนิท
และรอให้ผู้ใหญ่นุญาตเสมอ หากสงสัย
หรือไม่แน่ใจว่าปลอดภัยให้สอบถามทันที

**ไม่ยืนพิง ไม่ยืนใกล้ประตู
ไม่ยืนศีรษะ ไม่ยื่นแขนออกนอกตัวรถ**

**เมื่ออยู่บนรถ
นั่งโดยสารให้เรียบร้อย**

ลงจากรถ เมื่อรถหยุดสนิท
และยื่นรอให้ห่างจากรถ
ไม่เดินตัดหน้ารถ เพื่อรับข้ามถนน

เมื่อติดอยู่ในรถต้องทำอะไร?

เมื่อเห็นผู้ใหญ่วิ่งลงจากรถ ให้เรียก และสอบถามทันทีว่าจะต้องทำอะไร

• มีสติ และขอความช่วยเหลือ

• เปิดกระจกรถ ให้มีอากาศหายใจ ส่งเสียงเรียก

• ใช้สองมือ บีบแตรรถ
บีบเป็นจังหวะเร็วๆ
จนกว่าจะมีคนมาช่วย

• ไปที่ประตูรถ
กดปุ่มปลดล็อกประตู
ให้เปิดออก

• กดโทรศัพท์มือถือ
ติดต่อหาพ่อ-แม่ทันที

บทที่
4

การหลีกเลี่ยงการรบกวนคนขับ
(Driver Distraction)

บทที่ 4

• การหลีกเลี่ยงการรบกวนคนขับ (Driver Distraction)

การไม่รบกวนคนขับ

1

ไม่พูดคุยเสียงดัง
เล่นหยอกล้อกัน

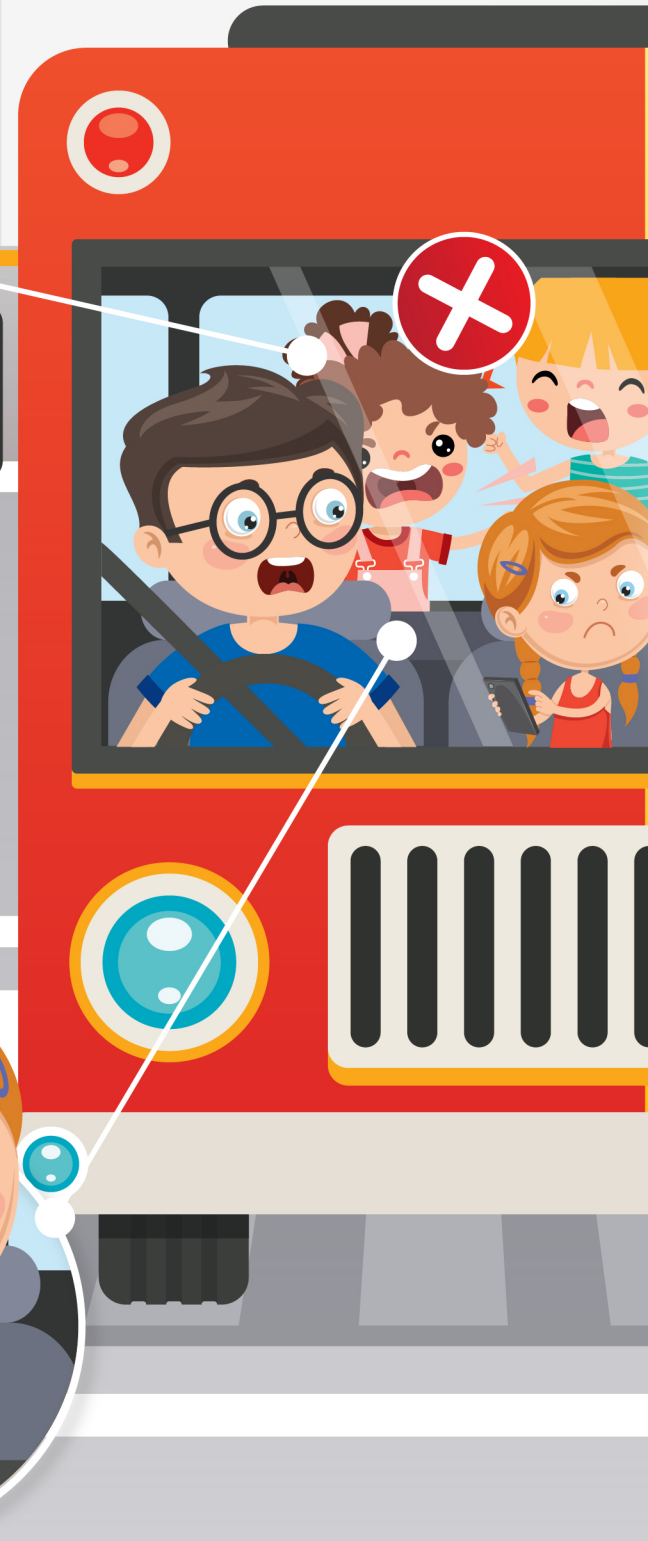
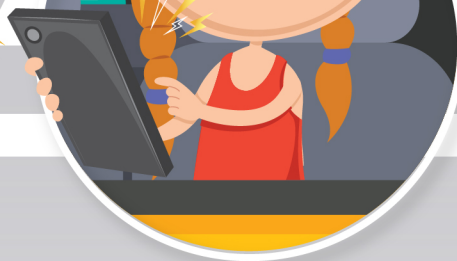
2

ไม่ทานอาหาร
เครื่องดื่มบนรถ

3

ไม่เปิดเพลง เล่นเกม
เสียงดังบนรถ

ผู้ขับรถ ต้องใช้สติ มีสมาธิ
ขับรถพาเด็กๆ ถึงที่หมายอย่างปลอดภัย

เด็กๆ ควรอยู่ในความเรียบร้อย
ไม่รบกวนคนขับหรือคนรอบข้าง

- ✓ ปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้ใหญ่
- ✓ สอบถามผู้ใหญ่ หากต้องการความช่วยเหลือ

บทที่
5

การข้ามถนนอย่างปลอดภัย

การข้ามถนนอย่างปลอดภัย

หยุด

ยืนรอบขอบถนน ขอบฟุตบาท
เมื่อผู้ใหญ่บอกให้หยุด

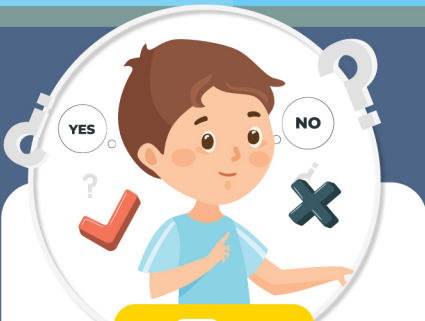
มอง

มองขวา มองซ้าย
และมองขวาอีกครั้ง

ฟัง

เสียงรถที่กำลังใกล้เข้ามา

คิด

มีสติ คิดให้แน่ใจว่า
ปลอดภัย จึงข้ามถนน

**ข้ามถนน
ให้จับมือผู้ใหญ่**

**ยกมือขึ้นขณะเดิน
ข้ามทางม้าลาย**

ให้ผู้ขับรถเห็นตำแหน่งการเดิน
ว่าเดินพ้นรถแล้ว

พื้นที่ปลอดภัยในการข้ามถนน

1 สะพานลอย

2 ทางม้าลายที่มี
สัญญาณไฟคนข้ามถนน

3 ทางม้าลาย
บริเวณหน้าโรงเรียน

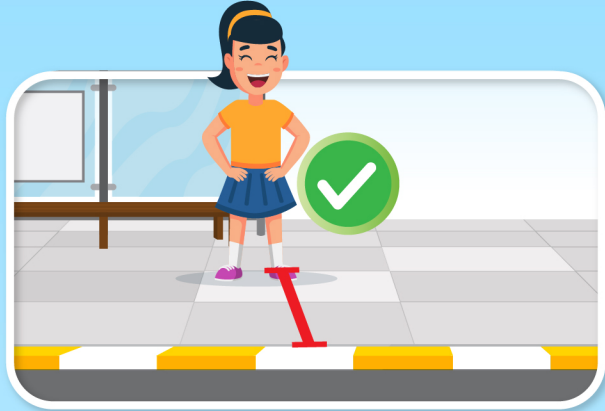

4 ถนนที่มีเกาะกลาง
ให้หยุดพัก
เมื่อเห็นว่าปลอดภัยจึงข้ามต่อได้

เมื่อหยุดรถโดยสารต้องทำอะไร?

• ยืนให้ห่างจากขอบถนน

• มีสติ ตั้งใจมองรถ

ไม่เล่นกับเพื่อน
ในระหว่างที่รถใกล้เข้ามา

• ส่งสัญญาณ

ชูมือให้ผู้จับจ้องเห็น
เมื่อรถโดยสารเข้ามาใกล้

• ขึ้นรถ

เมื่อรถจอดหยุดนิ่งแล้ว

• ลงรถแล้วให้หยุดรอ

เมื่อรถออกตัวไป จึงข้ามถนนได้

เดินทำให้ปลอดภัย
ต้องมีผู้ใหญ่ดูแล

จับมือผู้ใหญ่เสมอ
หรือดูแลอย่างใกล้ชิด

มีสมาธิในการเดิน
ไม่เล่นมือถือ ไม่ทานอาหาร

บทที่
6

กฎจราจรสำหรับเด็กและเยาวชน

• กฎจราจรสำหรับเด็กและเยาวชน

เรียนรู้สัญญาณไฟจราจรของรถ

ไฟสีแดง

• ให้รถหยุด

ไฟสีเหลืองอำพัน

• รถชะลอความเร็ว เตรียมหยุดรถ

ไฟสีเขียว

• “ไป” ให้ขับรถต่อไปได้

รู้จักสัญญาณไฟคนข้ามถนน

ไฟสีแดง ห้ามข้ามถนน ให้หยุดรอบนทางเท้า

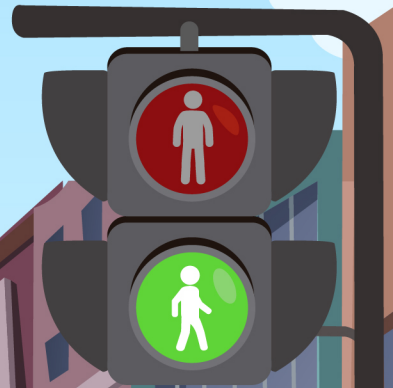

ไฟสีเขียว ให้ข้ามถนนไปได้

ไฟสีเขียวกะพริบ

ให้หยุดรอบนทางเท้าก่อน

เครื่องหมายจราจรใกล้โรงเรียน

ป้ายหยุด

ป้ายสัญญาณจราจร

ป้ายตำแหน่งทางข้าม

ป้ายช่องเดินรถ
ประจำทาง

โรงเรียน

ป้ายโรงเรียนระวางเด็ก

คู่มือการเรียนรู้ระดับอนุบาล ช่วงอายุ 3 - 6 ปี
ส่งเสริมความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนนสำหรับเด็กและเยาวชน

กรมการขนส่งทางบก

